

„A FORDÍTÓPROGRAM NEM ISMERI A KONNOTÁTUMOT...”
INTERJÚ VIDA TAMÁSSAL,¹
AZ OFFI EGYKORI IGAZGATÓHELYETTESÉVEL

Vida Tamás neve napjainkban is egyenlő az OFFI-val. Nagy tudású polihisztor fordítóról van szó, akinek szerteágazó nyelvtudása mellett nagyszerű személyisége és kiváló pedagógiai érzéke egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy az OFFI „nagy öregjeként” a fiatal fordító- és lektor-generáció részesülhessen a tudásból.

Visszaemlékezésében az 1980–2009 között, néhány hónap híján majd 30 évig regnáló vezérigazgató, Szappanos Géza is egy körben említi az OFFI nagyjaival Vida Tamást, olyanokkal, mint Karcsey Sándor, Göncz Árpád, Tardy Lajos, Otlík Géza, akik óriási tudású fordítók és nagyszerű emberek voltak.

Így említi őt:

„Elsődleges szempont volt a minőség, azaz csakis a legjobb fordítókkal, tolmácsokkal, lektorokkal dolgoztam [...] Kis túlzás nélkül mondhatom, hogy az összes jó fordító nálunk dolgozott. Sikk volt az OFFI nyilvántartásában lenni [...] Vida Tamás egy csodaember. Iszonyatos tanulási vágya volt már akkor is. A francia trott fordítási vonalon verhetetlen volt, a latin nyelvtudása is kimagasló.”

A Nyelv és Tudomány pedig így emlékezett róla néhány évvel ezelőtt:

„Élő legendához jött, ugye tudja? – kérdezi az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda portása. Bizony, dr. Vida Tamás nemcsak a szakma számára lehet példakép, bárki másnak is. A 89 esztendőes férfi (2013-ban) a mai napig hetente háromszor fordítóként és főleg lektorként dolgozik a fővárosi Bajza utcában [...] Munkahelyén 1950-ben, az átalakulás után kezdett dolgozni, elein-

¹ Vida Tamás (1924–) fordító, tolmács, az OFFI lektorátusvezetője, majd igazgatóhelyettese. Az interjút Quirin Benigna és Tamás Dóra készítette. A kép forrása: <https://www.nyest.hu>. Köszönjük a Nyest.hu igazgatójának, Kincse Szabolcsnak, hogy rendelkezésünkre bocsátotta.

te külsőként, majd 1967-től belső lektorként. A kezdetekkor főleg francia szövegekkel foglalkozott, most az olasz, spanyol és több újlatin nyelv, valamint a latin szerepel a repertoáron, az utóbbiról, sőt az utóbbira fordít is [...] Dr. Vida Tamás 62 évesen vonult nyugdíjba, akkor már öt éve szakmai igazgatóhelyettes volt. Nem bírta sokáig a nyugállományt, egy hónap elteltével újra leült a lektori íróasztalhoz. Elmúlt 89 éves, de fáradhatatlanul dolgozik és hihetetlen szellemi, fizikai frissességnek örvend. Nyilvánvaló, hogy az ember idővel fogyatkozik, fizikumja gyengül. De ez a foglalkozás az agyat elképesztően karbantartja. »Én megőriztem a munkát, a munka megőriz engem« – hangoztatja a megtapasztalt bölcsességet.»

Említésre érdemes az a vitalitás, amely Tamás bácsit jellemzi egész életében. Már a 80-as években is aktív szerepet vállalt az OFFI szakmai kiadványainak szerkesztésében, mint például válogatott tanulmánykötetében, amelyet akkor azzal a céllal bocsátottak útjára, hogy segítsenek a vezetőknek és szakembereknek a vállalati képzés, továbbképzés nem könnyű és szerteágazó munkájában (Vida et al 1985, 1986).² 62 évesen vonult nyugdíjba, akkor már öt éve szakmai igazgatóhelyettes volt az OFFI-ban. 2012-ben az OFFI éves szakmai konferenciáján előadást tartott *Néhány jogi terminológiai adalék, különös tekintettel a több hivatalos nyelvet használó országok gyakorlatára* címmel, hiszen mindig fontos volt számára a tudásmegosztás, annak átadása az ifjú hallgatók, fordítók, gyakoronokok számára.³ 2017-ben jelent meg az OFFI Zrt. kiadásában Tamás Dóra Máriaé, az OFFI vezető terminológusának *Bevezetés a jogi terminológiába a terminológus szemüvegén át* című kiadványa, amelynek lektorálási munkáiban is az akkor már 93. évében járó nagy tudású szakember francia és olasz nyelvirányokon részt vett. Tamás Dóra egykor szintén Tamás bácsi mentoráltja volt irodánknál.⁴ Egy korábbi interjúban pedig arról mesélt, a fordítói vagy lektori hivatás szépségét adja, hogy „minden nyelv magában hordoz egy, néha több kultúrát, tanúskodik egy-egy ország szellemi életéről, intézményeiről, közigazgatásáról. A fordító a munkája során igazán megismerheti azt az országot, vagy országokat, amelyek nyelvén fordít.”⁵

A korábbi visszaemlékezések is arra sarkalltak bennünket, hogy 2018 nyarán új-fent megkérdézzük dr. Vida Tamást, aki 95. évében ugyan már nem aktív, de számos jótanáccsal tudja ellátni az ifjú generációt arról, hogy szerinte mi a titka a jó fordításnak. A jövőről is kérdeztük, arról, hogy mit gondol a gépekről és az ember szerepéről az automata fordításokban.

2 Várnai Péter – Szappanos Géza – Martinez F. Benito – Vida Tamás (szerk.) 1985. *Képzés és továbbképzés mint a vállalati feladatok teljesítésének fontos feltétele*. Budapest: OFFI. Várnai Péter – Szappanos Géza – Martinez F. Benito – Vida Tamás (szerk.) 1986. *Vezetőképzés a vállalaton belül*. Budapest: OFFI.

3 <http://www.nytud.hu/conf/fordtolmnapja2012.pdf>.

4 A kiadvány elérhető az OFFI Zrt. weblapján: http://www.offi.hu/letoltheto_dokumentumok.

5 <https://m.nyest.hu/hirek/megorzom-a-munkat-br-a-munka-megoriz-engem>.

OFFI: Hogy lett fordító Tamás bácsi? Miért és hogyan választotta ezt a hivatást?

VIDA TAMÁS: Erre elég nehéz válaszolni, ugyanis én eredetileg nem fordítónak készültem. Abban az időben ilyen képzés nem is volt. Amikor végeztem mint latin–francia szakos tanár, akkor megszüntették mind a két szaktárgyam tanítását mindenütt, akkor ugye az orosz ment. Könyvtárosnak kerültem a földtani intézetbe, és az ottani könyvtáros munkák közben elkezdtem fordítani is. Így tulajdonképpen avval a szakmával lettem szakfordító. Utóbb Karcsay Sándor barátom áthívott az OFFI-ba, és akkor megtanultam az igazgatási fordítást is.

OFFI: Utána mivel foglalkozott? Milyen feladatai voltak? Mi az, ami emlékezetes volt?

VIDA TAMÁS: Utána? Átjöttem az OFFI-ba lektornak, és belejöttem az igazgatási dolgokba. A nálam sokkal tapasztaltabb kollégáktól mindig kérdeztem, s miután belejöttem, már tőlem kérdeztek meg minden ilyesmit.

OFFI: Milyen tanácsot adna a mostani pályakezdő fiataloknak?

VIDA TAMÁS: Ugyanezt. Tanulni kell az idősebbek gyakorlatából. Ezt egy ilyen vén, már rozszant, már forgalomban nem lévő ember mondja, aki már tényleg nem tud maga semmit se csinálni, de jótanácsot még tud adni. Sokat művelődni. A jó fordításhoz, nem akarom lenézni a jó szakképzést, boldogult Karcsay barátom azt mondta, egy jó fordító-
nak alapos félműveltségre van szüksége. Azt hiszem, a szituációból érthető, miért mondta ezt: mert mindent nem tudhat, de mindenből annyit tudnia kell, hogy felismerje a szituációt, és megkeresse a megoldást. Ha nem tudja, akkor mondjon le róla, és adja át.

OFFI: Köszönjük szépen, ezt megörökítjük a fiataloknak.

VIDA TAMÁS: Úgyse hallgatnak rám.

OFFI: Tamás bácsi emlékszik olyan legendás személyiségekre, akik az OFFI-nál dolgoztak, és esetleg önt is tanították vagy mentorálták?

VIDA TAMÁS: Lamberg Pál és Karcsay Sándor.

OFFI: Egy kicsit mesélne nekünk róluk? Mit tanult tőlük?

VIDA TAMÁS: Először is ennek a terminológiáját, ennek az igazgatási jogi résznek. Másodszor azt, hogy nincsen hosszabbítás a határidőben, a dolognak akkora kell meglenni, nem amikor én ígértem, hanem amikor a cég ígérte. Ha nem tudom megcsinálni, ne vállaljam el. Ne vállaljam el úgy, ha tudom előre, hogy nem tudom megcsinálni, de majd csak lesz valahogy.

OFFI: Esetleg van egy olyan történet, amit szívesen elmesélne nekünk?

VIDA TAMÁS: Hadd gondolkozzam egy kicsit! Az előbbi kollégám, akiről beszéltem, Lamberg Pál. Amikor ő nyugdíjba ment, utána behozta a lektorálásait rendszerint hozzám, már kintiként. Egyszer telefonált nekem 10 órakor: Tamás! Nem tudok ott lenni

11-kor, mikor szoktunk, csak 12-kor. Ezért ezt is tanácsolom a fiataloknak, hogy ne az utolsó pillanatban szóljunk, ne hagyjuk a partnert kétségben.

Azt is tudni kell, hogy az ügyfeleink akkor végeredményben nem mehettek más-hova azért, amit csak mi tudtunk szolgáltatni. Ennek ellenére evvel nem szabad vissza-élni.

OFFI: Elmondaná nekünk, hogy milyen a jó fordító? Mik a tulajdonságai?

VIDA TAMÁS: Most mondjak közhelyeket? Megbízható, pontos. Pontosan megismeri a szövegét, annak tudatában készíti el. Ha hosszabb szöveget csinál, nem az első betűvel kezdi és az utolsóval végzi, hanem előtte szépen megismerkedik vele, miről van szó. Ez nagyon fontos, ezt szoktam mondani, hogy gyakran az, aki a közepén jön rá, hogy az elejétől fogva valamit másként kellett volna csinálni, kínosan megkeresheti, hol is vannak ezek a helyek. Ma már nem olyan nehéz, mert az elektronika segítségével meg lehet találni, de egykor ez roppant nehéz volt, minden ilyen helyet megtalálni. Szóval: pontosság, nem szabad kapkodni, és megbízhatónak kell lenni.

OFFI: Vannak ezek a számítógépes fordítóprogramok. Mit gondol Tamás bácsi, lehet, hogy egyszer már nem is kell majd fordító?

VIDA TAMÁS: Ez ki van zárva! Érzelmek nincsenek a gépnek. A fordítóprogram nem ismeri a konnotátumot, csak a denotátumot tudja. Szerintem ezt sose fogja tudni. Ha csinálnának olyat, ami azt is tud, az sokkal drágább lenne, mint a fordító. Egyáltalán nem lenne takarékos. Szerintem sokáig szükség lesz rá.

OFFI: Köszönjük a beszélgetést, jó egészséget kívánunk!